
ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГУМАНІЗМУ У ПРАВІ

*Гелеш Андрій Ігорович,
аспірант Львівського державного
університету внутрішніх справ*

Гуманізм як ідеологія розвитку сучасного суспільства глибоко проник у його структуру, став ціннісною основою, підґрунтям на якому розвивають всі сучасні соціальні інститути. Ціла низка понять, такі як права людини, лібералізм, громадянське суспільство, правова держава та багато інших своїм існуванням зобов'язані гуманізму. Всі ці явища тією чи іншою мірою на сьогодні матеріалізовані у соціальних структурах, стали частиною правосвідомості суспільства та окремої людини. В той же час, гуманізм постійно розвивається, набуває нових форм під впливом змінюваних суспільних відносин.

Сутністю гуманізму у всі часи залишається людина, її потреби та інтереси через призму самоцінності людського життя. Гуманізм є тією культурологічною детермінантою, яка визначає основні соціальні цінності, а отже принципи і норми на основі яких функціонує суспільство. Безпосередній погляд на принципи і цінності гуманізму знаходять у регулюванні суспільних відносин.

Гуманізм включає у себе такий обов'язковий елемент, як удосконалення людини, через виховання, освіту обмеження її від примітивних інстинктивних форм існування, шляхом переосмислення сенсу життя, основних життєвих цінностей, свого місця та ролі в суспільстві та державі. Таким чином відбувається двосторонній взаємозалежний процес: з одного боку, із сутності, самоцінності людини впливає система гуманістичних цінностей і принципів, з іншого боку, саме гуманістичні цінності моделюють реальну поведінку людини, яка керується вимогами правових та інших соціальних норм у щоденному житті. Тому на сьогодні залишається як ніколи важливою проблема гуманізму у праві, дослідження його сутності, ціннісного наповнення, його прояв у принципах і нормах права, а головне у суспільних (правових) відносинах.

Становлення гуманізму пов'язують, перш за все, із якостями та характеристиками людини. У літературі часто зустрічається твердження про те, що абсолютна цінність людини не може бути доведена засобами логічного мислення, вона сприймається як аксіоматичне твердження, яке не потрібно доводити. Якщо ж виходити із такої умови, то сутність людини, її реальність і цінність є в самій людині. В такому випадку всі інші явища, об'єкти і суб'єкти можуть бути реально оцінені і мати реальну цінність, оскільки визначаються цінністю для людини. Таким чином,

вихідною умовою гуманізму є самоцінність людини, що ґрунтується лише на факті існування людини як біосоціодуховної істоти.

Формування базових гуманістичних детермінант поведінки людини зумовлене особливостями буття людей і має своєю метою моделювання і підтримування соціальнокорисних відносин. Такими засобами є соціальні (в тому числі і правові) норми, які формують правила поведінки людини, закріплюючи базові гуманістичні цінності і принципи. В такому розумінні гуманізм є необхідною умовою нормального існування суспільства і держави, вихідною засадою формування соціальних норм, а головне, ідеологічною основою формування і розвитку права.

Науковий керівник - Гришук О.В., доктор юридичних наук, доцент кафедри теорії та філософії права ЛНУ ім. Івана Франка